

SLUIT MIJ NIET UIT

ADVIES: MAAK DE JEUGDHULP TRANSFORMATIEPROOF

INLEIDING

Zie je mij? Mijn relaxte tempo, mijn warrige gesprekken of mijn foute vrienden? Dit is waar ik nu ben, vanaf hier moet ik stapje voor stapje. Jouw wereld is ordelijk en logisch en theoretisch kloppend, maar voor mij een te grote stap. Wil je naast mij komen staan en vanaf mijn plek met mij de wereld benaderen? Ik ben niet onwillig, maar ik zeg je: Sluit mij niet uit!

Het slagen van de transformatie heeft gevolgen voor het hele jeugdhulpsysteem en de organisatie ervan. Maar voor jeugdigen en/of de ouder(s) staat het directe contact en de opbrengst van de hulp juist centraal. Dat vraagt om het 'vertalen' van de transformatiedoelen die direct betrekking hebben op hen en op hun proces. Maak deze dan ook leidend voor het organiseren en bieden van de gevraagde hulp. En geef het tijd.

Besef dat het delen van zorgen met mensen dichtbij voor de meeste mensen niet vanzelfsprekend is. Iemand meenemen naar een gesprek met een hulpverlener kan een grote drempel zijn die pas bij een later gesprek wordt genomen. Net zo goed als nadenken over wat de juiste plek is om af te spreken of om zelf te formuleren wat een oplossing is die het meest bij je past.

Deze drempels zijn het waard geslecht te worden, niet voor niets is de transformatie daar mede op gebaseerd. Wel vraagt het om werkprocessen die daar veel meer op aansluiten en die jeugdigen en ouders steeds blijven motiveren hierin.

Jeugdplatform Amsterdam en Kringwijs presenteren vijf uitgangspunten om de jeugdhulp transformatieproof te maken.

1. We spreken met mensen, in plaats van over mensen

Wat jongeren zeggen

Ik wil niet dat er achter mijn rug over mij wordt gepraat. Wel is het belangrijk dat betrokken hulpverleners met elkaar overleggen zodat iedereen op de hoogte is.

Het is fijn als ik erbij kan zijn, je krijgt dan veel informatie van mijzelf. Het is oneerlijk als ik er niet bij kan zijn vanwege het tijdstip.

Overleg met mij of ik erbij wil zijn en met wie informatie wordt gedeeld. Dan is er openheid en krijg ik meer informatie. Ik voel me dan gelijkwaardig behandeld en blijf betrokken.

Waarom

Het waarom vanuit het perspectief van de hoofdpersoon:

Als er over je gesproken wordt, kan dat onveilig voelen. Het lijkt ook alsof je inbreng er niet toe doet. Het gaat over jouw leven, hoe kan het dan dat anderen daar zonder jou over praten? De hulpverlener heeft kennis die kan helpen, maar het moet wel voor jou werken en jij moet het uiteindelijk zelf doen.

Het waarom in de relatie tussen hoofdpersoon en professional:

Het zet de relatie onder druk als de hoofdpersoon moet gissen wat er over hem gezegd wordt. Dat kan wantrouwen opleveren. De hulpverlener loopt het risico minder vrij te communiceren als in een overleg dingen gezegd zijn die je niet tegen de hoofdpersoon wilt herhalen. Zowel hier terughoudend in zijn als de dingen toch herhalen, bevestigt mogelijk wantrouwen. Transparantie over de stappen en de reden van de stappen in het proces, wie waarbij aanwezig is en om welke reden helpt hierin.

Vanuit het oogpunt van effectiviteit

Gesprekken over mensen leveren degene over wie het gaat op dat moment niets op en de daaraan bestede tijd heeft geen direct effect. Dezelfde gespreksinspanning aan tafel met de hoofdpersoon kan wel effect hebben, via dat gesprek heeft de hoofdpersoon bovendien de kans om te reflecteren op eigen handelen en te komen tot nieuwe inzichten en oplossingen.

Hoe in praktijk te brengen

Brainstormen, overleggen of tot actie overgaan gebeurt consequent in gesprek/aan tafel met de mensen over wie het gaat. Professioneel casusoverleg of Multidisciplinair Overleg wordt afgeschaft. Intervisie is er wel, waarbij collega's elkaar ondersteunen en activeren om op deze wijze te werken met het eigen handelen als vertrekpunt. ***Sluit mij niet uit! Doe moeite om met mij over mij te praten.***

2. We denken mee met een ander, in plaats van voor een ander

Wat jongeren zeggen

Het is prettig als mijn stem wordt gehoord. Ik word serieus genomen als mijn eigen ideeën worden opgevolgd. Dat helpt beter dan wanneer iemand iets voor mij bedenkt.

Wees duidelijk over wat er kan en sta dan open voor mijn wens. 'Wat wil je' is een te open vraag die veel te vaak wordt gesteld. Overleg met mij over wat bij mij past.

Waarom

Het waarom vanuit het perspectief van de hoofdpersoon:

Als er voor je gedacht wordt, kan maar beperkt rekening gehouden worden met jouw specifieke situatie, je geschiedenis, je kwaliteiten en valkuilen. Om met vertrouwen te werken aan duurzame oplossingen is het helpend dat je zelf keuzes maakt. Wanneer er voor je gedacht

wordt, is het niet alleen moeilijker om eigen keuzes te maken en tot oplossingen te komen: het werkt ook uitstel en onzekerheid in de hand. Want wat doe je een volgende keer als er geen hulpverlener in de buurt is?

Het waarom in de relatie tussen hoofdpersoon en professional:

In onze cultuur leidt een hulpvraag al snel tot ongelijkwaardigheid. De hulpvrager heeft iets nodig en is daarmee kwetsbaar (underdog). De hulpverlener is bij machte hulp te bieden (of te onthouden) en is daarmee machtiger in de situatie. De professional is de expert, de hulpvrager de leek. Het machtsverschil kan er toe leiden dat de hulpvrager passief wordt, zich afhankelijk opstelt en van de professional de oplossingen verwacht. Die afhankelijkheid helpt iemand niet uit de afhankelijke situatie. Een professional die voor de hulpvrager gaat denken maakt de afhankelijkheid alleen maar groter.

Vanuit het oogpunt van effectiviteit

Denken voor anderen houdt de situatie in stand, demotiveert om oplossingen uit te voeren en zal de afhankelijkheid eerder vergroten dan verkleinen.

Hoe in praktijk te brengen

Stimuleer mensen (met hun omgeving) om zelf te komen tot analyse en oplossingen en laat collega's elkaar hierin ondersteunen en motiveren. *Stuur mijn ideeën niet weg. Help mij ze te vinden en te verwoorden.*

Wetenschappelijke basis

Hendriks, A.C., Friele, R.D., Legemaate, J., Widdershoven, G.A.M. Thematische wetsevaluatie Zelfbeschikking in de zorg. ZonMw, Den Haag, 2013

Rijken, M., Heijmans, M. Effecten van zelfmanagement. Nivel, 2013

3. De wens van degene om wie het gaat, bepaalt de verhouding en het aantal professionals en eigen mensen aan tafel

Wat jongeren zeggen

Ik heb het liefst een gesprek met iemand die mij goed begrijpt. Overleg met mij wie erbij zijn en wat mijn wensen zijn. Dat kan iedere keer anders zijn.

Waarom

Het waarom vanuit het perspectief van de hoofdpersoon:

Als ik bij een hulpverlener ben, kan ik onzeker zijn. De hulpverlener heeft vaker met dit soort situaties te maken en heeft ervoor gestudeerd. Ik vind het moeilijk alles te begrijpen en te onthouden wat wordt gezegd. Ook vind ik het moeilijk te zeggen wat ik denk.

Het helpt enorm als iemand bij me is, familie, vriend, vriendin of andere steunpersoon. Zelfs dan kan het moeilijk zijn, ook zij kunnen zich geïntimideerd voelen. Ook helpt het als ik zelf kan kiezen waar en wanneer het gesprek plaatsvindt.

Het waarom in de relatie tussen hoofdpersoon en professional:

De hoofdpersoon zal zich veiliger voelen en meer inzicht geven in eigen gevoel en gedachten. Er ontstaat bovendien een relatie met de personen om de hoofdpersoon heen, die in direct contact met de professional informatie krijgen en ook duidelijker zicht hebben op wat vanuit de expertise van de professional wordt aangedragen.

Vanuit het oogpunt van effectiviteit

De voor de hoofdpersoon belangrijke personen worden meegenomen in het werk van de professional. Met dezelfde inspanning worden meer mensen bereikt die kunnen bijdragen aan de gewenste verandering.

Hoe in praktijk te brengen

In de praktijk betekent dit dat bij elke afspraak uitdrukkelijk de uitnodiging wordt gedaan om familie, vrienden, kennissen te laten aanschuiven bij het gesprek, bij voorkeur op een plek waar mensen zelf willen afspreken. *Stuur mijn mensen niet weg. Help mij hoe ik mij met hen kan verbinden en te ontdekken wie ik steun wil vragen.*

Wetenschappelijke basis

Lam, E. Risicokind of evenwichtskunstenaar? Kind zijn ondanks een moeilijke thuissituatie. Scriptum, 2016.

Nugent, B. and McNeill, F. (2017) Young people and desistance. In: Furlong, A. (ed.) Routledge Handbook of Youth and Young Adulthood [2nd ed.]. Series: Routledge international handbooks. Routledge, pp. 411-420. ISBN 9781138804357

McNeill, F. (2012) Four forms of 'offender' rehabilitation: Towards an interdisciplinary perspective. Legal and Criminological Psychology, 17(1), pp. 18-36.

<https://www.movisie.nl/esi/oplossingsgericht-werken#paragraaf-onderzoek>

4. De gespreksonderwerpen worden bepaald door de perso(o)n(en) om wie het gaat (behalve in gedwongen kader)

Wat jongeren zeggen

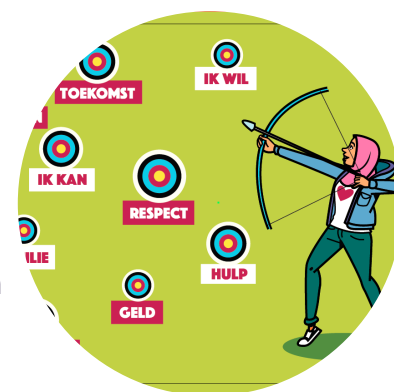
Overleg met mij wat er besproken moet worden. We zijn samen alert op wat ik wil en wat er besproken moet worden. Beslissen doen we samen.

Waarom

Het waarom vanuit het perspectief van de hoofdpersoon: Ik krijg soms het idee dat wat ik belangrijker vind om aan te werken of als eerste op te lossen, niet besproken mag worden. Als ik het over mijn zorgen heb, vind ik dat al moeilijk genoeg en hoop ik dat die dan ook serieus worden genomen.

In de relatie tussen hoofdpersoon en professional:

De relatie is gediend bij het serieus nemen van de zorgen van de hoofdpersoon. Dit kan

betekenen dat de zaken die je als professional belangrijk vindt niet aan de orde komen of dat het meer voor de hand ligt dat iemand met andere expertise het van je overneemt.

Vanuit het oogpunt van effectiviteit

Voor de hoofdpersoon is het moeilijk om aan doelen te werken die op dat moment niet als het belangrijkste worden ervaren. Resultaten zullen dan ook minder snel worden behaald.

Hoe in praktijk te brengen

Steeds staat voorop: waar zoekt de hoofdpersoon een oplossing voor? Wat zijn de doelen van de hoofdpersoon? Welke stappen wil de hoofdpersoon zetten? Welke verandering wil de hoofdpersoon realiseren? *Stuur mijn onderwerpen niet weg. Vertrouw dat ik een reden heb om de dingen in mijn volgorde te bespreken.*

5. De oplossingen komen van mensen zelf, professionele oplossingen sluiten daarop aan

Wat jongeren zeggen

Stel mij gerichte vragen over wat ik verwacht en wat ik wil. Baken het af, want 'Wat wil je' is zo breed dat ik blokkeer.

Als ik vast zit, wil ik een oplossing. Help me een eigen oplossing te vinden en geef me duidelijke informatie over wat er mogelijk is.

Waarom

Het waarom vanuit het perspectief van de hoofdpersoon:

Als ik een idee heb hoe iets aan te pakken, hoop ik dat ik gestimuleerd word om dat uit te voeren. Ook de ideeën van de mensen die me goed kennen vind ik belangrijk. Misschien lijken onze ideeën voor buitenstaanders soms raar, maar voor ons werkt het. Ik kan geen ideeën uitvoeren die ik niet begrijp of die niet goed bij me passen.

Het waarom in de relatie tussen hoofdpersoon en professional:

De professional staat vaker naast de hoofdpersoon door de oplossingen van de hoofdpersoon als uitgangspunt te nemen. Uitgaan van andere oplossingen bevordert dat de professional zichzelf boven de hoofdpersoon plaatst.

Vanuit het oogpunt van effectiviteit

Het aandragen van oplossingen door de hoofdpersoon en het aansluiten daarop van de professional stimuleert eigen capaciteit om tot oplossingen te komen.

Hoe in praktijk te brengen

Steeds staat de vraag aan de hoofdpersoon voorop: hoe kan ik als professional aansluiten op de doelen van de hoofdpersoon? Welke stappen wil de hoofdpersoon zetten? Welke verandering wil de hoofdpersoon realiseren? Wat heeft deze persoon daarbij van mij nodig? *Stuur mij niet het bos in met vragen. Hou vol in het samen zoeken naar mijn unieke oplossing.*

Wetenschappelijke basis

Stams GJJ, Dekovic M, Buist K, de Vries L (2006) Effectiviteit van oplossingsgerichte korte therapie: een meta-analyse (Efficacy of solution focused brief therapy: a meta-analysis). Gedragstherapie 39(2):81-95.

Met dank aan de jongeren van het Jeugdplatform Amsterdam

